період її успішного становлення.

Перспективою подальших досліджень є вивчення специфіки взаємозв'язків ціннісних орієнтацій з особистісними якостями студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бикчинтаєва Л.Г. Зміст і динаміка активності суб'єкта навчально-професійної діяльності (порівняльне дослідження студентів різних ВУЗів і спеціальностей) // Дис. канд. психол. наук. – К.: 2009. – 183с.

2. Вишневский Ю.Р., Шапко В.Т. Студент 90-х: социокультурная динамика // Социология образования. – 2001. – №5. – С.56-63.

3. Калугина Н.А. Роль і місце психолого-педагогічної підготовки при особистісному становленні майбутнього спеціаліста // URL: http//www.hgiik.>index.php?dn=article&to=art&id=7 (дата звернення 23.09.2011).

4. Климов Є.А. Введення в психологію труда. – К.: ЮНІТІ, 2008. – 350с.

5. Маркова Ю.А., Мареєва О.Б., Севідова Л.Ю. Соціально-психологічні і вікові характеристики періода студентства // URL: http//www.rmj›articles_7227.htm (дата звернення 10.08.2011).

6. Мачурова Н.Н. Життєві цінності у розумінні студентів // Дис. канд. психол. наук. – К.: 2010. – 162с.

7. Раис Ф. Психология подросткового и юношеского возраста. – СПб.: Питер, 2000. – 624 с.

8. Суходолова О.П. Особистість майбутнього спеціаліста: психолого-педагогічні аспекти ціннісно-смислового потенціалу // Вісник ТДПУ. – 2011. – № 3 (25). – с. 1-4.

9. Троїцький А.А. Викладання загальноосвітніх гуманітарних дисциплін і стратегія безперервної освіти // Середня професійна освіта. – 2009. – №9. – С.8-12.

10. Чудновський В.Є. Проблема становлення смислово-життєвих орієнтацій особистості // Психологічний журнал. – 2004. – Т. 25. – № 6. – С. 5.

11. Щеглов С.Ф. Значення ціннісно-смислової сфера особистості в професійній діяльності співробітників ВУЗів // URL: http://www.minro/ docs/ShchEGLOV_SF_STATYa_15.DEK.09.do (дата звернення 23.09.2015).

12. Ярмакеєв І.Є. Моделювання особистості сучасного вчителя // К.: Промінь, 2009. – 392 с.

13. Ярмакеєв І.Є. Професійно-смисловий потенціал особистості як цілісна основа виховання майбутнього вчителя // URL: http//www.vestnik.tggpu /system/files/111-119 (дата звернення 19.04.2016).

УДК 378.147:616-092

Филенко Б.М., Ройко Н.В., Старченко І.І., Прилуцький О.К., Новосельцева Т.В.

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава

АНАЛІЗ ЗМІСТУ, ЗАСОБІВ І МЕТОДІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ З СЕКЦІЙНИМ КУРСОМ

Пандемія COVID-19 внесла корективи в плани вищих навчальних закладів на навчальний рік: всім довелося переходити на спосіб власного існування. Українська медична стоматологічна академія запровадила відповідні заходи із запобігання поширення небезпечної інфекції і з переведенням занять зі здобувачами освіти у дистанційну форму. Відповідно до засад академічної автономії та попереднього досвіду, науково-педагогічні працівники кафедри патологічної анатомії з

секційним курсом для проведення он-лайн занять обрали комбінацію платформ Zoom і Google classroom. Незалежно від засобів дистанційного навчання, дистанційна форма освіти потребує постійного удосконалення з урахуванням потреб здобувача освіти та стрімкого розвитку й упровадження інноваційних технологій у процес підготовки майбутніх фахівців. Науково-педагогічними працівниками кафедри патологічної анатомії з секційним курсом розроблена анкета «Дистанційне навчання: зміст, засоби, методи та ресурс оптимізації». Анкета включала питання, які розкривали загальне відношення студентів до дистанційного навчання та питання, які висвітлювали їх думку щодо змісту, засобів та методів дистанційного навчання на кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом. Ґрунтуючись на думку здобувачів освіти, з'ясували, що дистанційне навчання на кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом проводиться на достатньо високому рівні. Але не можна зупинятися на досягнутому, потрібно постійно вдосконалювати існуючі надбання та проводити пошук нових методів та засобів, що дасть змогу покращити підготовку майбутніх лікарів.

***Ключові слова**: анкетування, здобувач освіти, навчальний процес, теоретичний матеріал.*

The COVID-19 pandemic made adjustments to the activities of higher education institutions for the academic year: everyone had to shift to their own way of life. The Ukrainian Medical Stomatological Academy has introduced appropriate measures to prevent the spread of dangerous infections and shifted to distance learning of students. In accordance with the principles of academic autonomy and previous experience, the faculty members of the Department of Pathological Anatomy with Autopsy Course have chosen a combination of Zoom and Google classroom platforms for on-line classes. Regardless of the tools of distance learning, on-line education requires constant improvement, taking into account the needs of the learner and the rapid development and introduction of the advanced technologies in the process of training of future professionals. The faculty members of the Department of Pathological Anatomy with Autopsy Course have developed a questionnaire "Distance learning: content, tools, methods and resources for optimization". The questionnaire included questions that revealed the general attitude of students to distance learning and questions that highlighted their views on the content, tools and methods of distance learning at the Department of Pathological Anatomy with Autopsy Course. The students' survey revealed a fairly high level of distance learning mode of study at the Department of Pathological Anatomy with Autopsy Course. Notwithstanding the successful introduction of distance learning, we need to constantly improve the existing learning outcomes and search for the advanced teaching methods and tools that can improve the training of future medical professionals.

***Keywords:** survey, student, academic process, theoretical material.*

Пандемия COVID-19 внесла коррективы в планы высших учебных заведений на учебный год: всем пришлось переходить на способ собственного существования. Украинская медицинская стоматологическая академия ввела соответствующие меры по предотвращению распространения опасной инфекции и с переводом занятий с соискателями образования в дистанционную форму. В соответствии с принципами академической автономии и предыдущего опыта, научно-педагогические сотрудники кафедры патологической анатомии с секционным курсом для проведения он-лайн занятий выбрали комбинацию

платформ Zoom и Google classroom. Независимо от средств дистанционного обучения, дистанционная форма образования требует постоянного совершенствования с учетом потребностей соискателя образования и стремительного развития и внедрения инновационных технологий в процесс подготовки будущих специалистов. Научно-педагогическими сотрудниками кафедры патологической анатомии с секционным курсом разработана анкета «Дистанционное обучение: содержание, средства, методы и ресурс оптимизации». Анкета включала вопросы, которые раскрывали общее отношение студентов к дистанционному обучению и вопросы, которые освещали их мнение относительно содержания, средств и методов дистанционного обучения на кафедре патологической анатомии с секционным курсом. Основываясь на мнение соискателей образования, выяснили, что дистанционное обучение на кафедре патологической анатомии с секционным курсом проводится на достаточно высоком уровне. Но нельзя останавливаться на достигнутом, нужно постоянно совершенствовать существующие достижения и проводить поиск новых методов и средств, что позволит улучшить подготовку будущих врачей.

***Ключевые слова**: анкетирование, соискатель образования, учебный процесс, теоретический материал.*

11 березня 2020 року Всесвітня організація охорони здоров’я оголосила про початок пандемії нової коронавірусної інфекції, викликаної вірусом SARS-CoV-2, яка стала 11-ю у XX-XXI століттях [1, с. 6]. Постановою МОЗ України № 521 від 25 лютого 2020 року новий коронавірус SARS-CoV-2 включено до переліку особливо небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб. Пандемія внесла свої корективи як у повсякденне життя, так і в навчальний процес, в тому числі і в закладах вищої медичної освіти. Відповідно до Листа МОН України «Про карантин», Наказу МОН України «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» та на виконання постанови Кабінету Міністрів України в Українській медичній стоматологічній академії було запроваджено відповідні заходи із запобігання поширення небезпечної інфекції, а заняття зі здобувачами освіти переведені у дистанційну форму. Нові умови змусили адаптуватися до реалій сьогодення, освоювати та впроваджувати технології дистанційного навчання в освітній процес. Організація дистанційного навчання зі здобувачами вищої освіти вимагає гнучкої перебудови навчального процесу [2, с. 29]. В результаті чого збільшується навантаження як на студента, так і викладача. Студент в таких умовах повинен самостійно опанувати велику кількість навчального матеріалу, а викладач зобов’язаний організувати навчальний процес та забезпечити консультативну допомогу здобувачу освіти. Це спонукає до пошуку нових засобів навчання, які б відповідали умовам освітнього процесу, що склалися [3, с. 242].

Відповідно до засад академічної автономії та попереднього досвіду, науково-педагогічні працівники кафедри патологічної анатомії з секційним курсом для проведення он-лайн занять обрали комбінацію платформ Zoom і Google classroom [4, с. 164]. Використання Zoom дає можливість проведення занять у реальному часі з використанням мультимедійних презентацій, консультування здобувачів освіти, обговорення теми, контролю самостійної роботи студента, надання коментарів до матеріалу, що викладається [5, с. 219]. Он-лайн платформа Google classroom забезпечує обмін інформацією у вигляді прикріплення навчальних матеріалів та

посилань на електронні ресурси, що надає можливість швидкого доступу студента до необхідної інформації. Крім того, за допомогою даного засобу проводиться контроль знань здобувача освіти з використанням форми завдання з тестом [2, с. 30]. Проте, незалежно від засобів дистанційного навчання, така форма освіти потребує постійного удосконалення з урахуванням потреб студента та стрімкого розвитку й упровадження інноваційних технологій у процес підготовки майбутніх фахівців.

Метою дослідження був аналіз змісту, засобів та методів дистанційного навчання на кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом з метою їх удосконалення відповідно до потреб студента.

Матеріали та методи дослідження. Для досягнення поставленої мети була розроблена анкета «Дистанційне навчання: зміст, засоби, методи та ресурс оптимізації». Анкета включала питання, які розкривали загальне відношення студентів до дистанційного навчання та питання, які висвітлювали їх думку щодо змісту, засобів та методів дистанційного навчання на кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом. Кожне запитання містило запропоновані варіанти відповіді, а також студенти могли надавати власні варіанти. Опитування здобувачів освіти було проведено з використанням платформи Google classroom. Матеріалом дослідження були результати анкетування студентів медичних та стоматологічного факультетів під час дистанційного навчання. Всього в опитуванні взяло участь 149 респондентів, серед яких 71 студент медичного факультету №1, 46 – медичного №2 та 32 – стоматологічного.

Результати дослідження та їх обговорення. Загальне ставлення студентів до дистанційного навчання визначалось декількома питаннями. На питання «Дистанційне навчання для вас це:» 67,1% (70,1% студентів медичних факультетів та 56,3% – стоматологічного) респондентів відповіли «те, до чого звертаюсь вимушено в умовах карантину (самоізоляції)». Для 19,5% здобувачів освіти дистанційне навчання – це основне джерело навчальної інформації, а 10,7% студентів використовують таку форму навчання, як додаткове джерело навчальної інформації та 2,7% студентів вказали, що звертаються до дистанційного навчання епізодично. «Чи можливо повноцінно отримати необхідні теоретичні знання та практичні навички за вашою спеціальністю при використанні дистанційного навчання?» – це питання, яке отримало неоднозначні відповіді та деякою мірою розкриває загальне розуміння студента про особливості навчання в закладах вищої медичної освіти та майбутньої спеціальності в цілому. 51% здобувачів освіти (54,7% студентів медичних факультетів та 37,5 – стоматологічного) вважають, що не можливе повноцінне навчання, яке включало б теоретичну та практичну підготовку у закладі вищої медичної освіти або за їх спеціальністю. 34,9% респондентів відповіли, що за допомогою дистанційної освіти у повному обсязі можна отримати лише теоретичний матеріал. Але звертає на себе увагу та викликає занепокоєння думка 14,1% студентів, які вказали, що дистанційна освіта цілком забезпечує професійну підготовку за спеціальністю «Медицина» (12,1%) та «Стоматологія» (9,4%).

Недоліками дистанційного навчання (на це питання можна було вибрати декілька відповідей або вказати інше) здобувачі освіти вважають: недостатній особистий контакт з викладачем (38,3%), недостатнє забезпечення навчального контенту на кафедрах (в тому числі неможливість освоєнню практичних навичок) (29,5%), надмірне навантаження на студента (18,1%), брак спілкування з

однокурсниками (15,4%), немає недоліків (0,7%). З власних варіантів 0,7% здобувачів освіти (1 студент) недоліком вважають несформований графік занять та 0,7% відповіли, що незадоволені якістю звуку при розмові з викладачем під час конференції на платформі ZOOM.

Отже, у студентів різна думка з приводу дистанційного навчання. Але необхідно звернути увагу на здобувачів вищої медичної освіти, які вважають, що можливо отримати повноцінні теоретичні знання та практичні навички позааудиторно. Постає питання, яким чином ці студенти можуть навчитися, наприклад, обстежувати хворого, використовувати інструментальні або лабораторні методи діагностики і лікування, виконувати різні хірургічні операції та інші маніпуляції в своїй практичній діяльності. Цей виявлений аспект під час анкетування необхідно всебічно проаналізувати з вивченням мотиваційних, соціальних, психологічних [6, с. 215], компетентнісних [7, с 223] та інших складових, що важливо у навчанні таких студентів. Стосовно якості змісту, засобів та методів проведення дистанційного навчання на кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом було проведено аналіз декількох питань, які висвітлювали думку студентів.

На питання «Чи зрозуміло подають викладачі теоретичний матеріал, який вам необхідно вивчити?» 92,6% респондентів зазначили, що матеріал повністю зрозумілий та містить відео, таблиці, схеми, пояснення, зображення макро- та мікропрепаратів. 6% студентів відповіли, що теоретичний матеріал частково зрозумілий і необхідно змінити форму навчання або викладення матеріалу, а для 1,4% здобувачів освіти матеріал взагалі не зрозумілий, оскільки викладачі пропонують лише вивчити розділ підручника і дають завдання для виконання.

Якість змісту навчання визначалась також при аналізі відповідей на питання «Чи достатньо Вам інформації для організації дистанційного навчання?». Отримували інформацію вчасно та всі завдання були зрозумілими для 58,3% студентів, якщо виникали питання, то за допомогою до викладача зверталися 36,9%, а 2% здобувачів освіти вирішували питання з допомогою одногрупників і лише 2,8% студентів завдання отримували несвоєчасно.

Для контролю знань під час дистанційного навчання 67,8% студентів зазначили оптимальним опитування їх під час відеоконференцій в ZOOM, 26,2% респондентів надали б перевагу тестуванню в Google classroom, а 6% задовольнило б поєднане використання двох засобів. Проте, комбінацією засобів навчання, що забезпечують розбір теоретичного матеріалу під час он-лайн спілкування і контролю знань з використанням тестових форм Google classroom задоволені 94,3% студентів, а 5,7% студентів не задоволені поєднанням таких засобів дистанційного навчання. Хоча необхідно зазначити, що пропозицій для покращення або зміни форми чи засобів навчання дані студенти не внесли у відповідному розділі.

Таким чином, ґрунтуючись на думку здобувачів освіти, можна стверджувати, що дистанційне навчання на кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом проводиться на достатньо високому рівні. Але не можна зупинятися на досягнутому, потрібно постійно вдосконалювати існуючі надбання та проводити пошук нових методів та засобів, що дасть змогу покращити підготовку майбутніх лікарів.

Висновки. В умовах, які склалися під час пандемії особливо небезпечної інфекційної хвороби COVID-19, дистанційне навчання дає можливість організувати навчальний процес, надати здобувачам освіти навчальний матеріал,

провести контроль теоретичної підготовки за допомогою сучасних технологій. Вміле поєднання різних засобів роботи зі студентами на відстані може забезпечити достатню теоретичну підготовку. Дистанційне навчання дає можливість студентам постійного пошуку нової інформації для свого професійного розвитку, але воно не може повноцінно замінити традиційну освіту, оскільки в роботі лікаря, крім теорії велике значення має практика.

ЛІТЕРАТУРА

1. Патологическая анатомия COVID-19 : атлас / под ред. О.В.Зайратьянца. Москва : ГБУ «НИИОЗММ ДЗМ», 2020. 140 с.
2. Скрипник І. М., Маслова Г. С., Приходько Н. П., Гопко О. Ф., Шапошник О. А. Використання дистанційних методів навчання в медичній освіті. Медична освіта. 2020. № 3 (39). С. 29–32.
3. Шевченко Т. І., Сорокіна С. І., Шапошник О. А., Приходько Н. П. Застосування технологій електронного навчання як засіб підвищення ефективності навчального процесу. Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2016 р. Полтава, 2016. С. 242–243.
4. Филенко Б.М., Ройко Н.В., Старченко І.І., Проскурня С.А., Прилуцький О.К. Порівняльний аналіз успішності студентів під час дистанційного навчання і традиційної форми освіти. Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. 2020. Т. 20, вип. 2 (70). С. 162-167.
5. Сорокіна С. І., Шапошник О. А., Шевченко Т. І., Приходько Н. П. Реалізація новітніх інформаційно-освітніх технологій в медичній галузі. Нові інформаційні технології в освіті для всіх : збірка праць десятої міжнародної конференції. Полтава, 2015. Ч. 2. С. 216–222.
6. Ройко Н. В., Филенко Б. М., Проскурня С. А., Совгиря С. М. Рівень мотивації та ставлення студентів до вивчення патоморфології. Світ медицини та біології. 2017. № 4 (62). С. 212–215.
7. Ройко Н.В., Старченко І.І., Филенко Б.М., Поскурня С.А., Прилуцький О.К. Розвиток міжпредметних зв’язків для формування клінічного мислення на основі академічних компетенцій на кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом. Актуальні питання вищої медичної (фармацевтичної) освіти : матеріали XVII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 5-6 листопада 2020 р. Тернопіль, 2020. С. 217–225.

УДК: 378.018.43:378.016:616-053.2

Фролова Т.В., Сенаторова А.В., Терещенкова І.І., Стенкова Н.Ф., Сіняєва І.Р., Атаманова О.В., Кононенко О.В., Феськова А.О.

Харківський національний медичний університет

ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕРАКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ І ВИКЛАДАЧІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРОПЕДЕВТИКИ ПЕДІАТРІЇ

У статті висвітлені теоретичні та практичні аспекти впровадження дистанційного навчання при вивченні клінічної дисципліни, розглянуті основні напрями вирішення проблем за допомогою інноваційних освітніх технологій. Звертається увага на необхідність збереження інтерактивної взаємодії